

The background features a grid of thick blue and brown lines. A large blue vertical bar is on the left, and a brown vertical bar is on the right. Horizontal lines in both colors cross them. The text is placed in the white space between these bars.

Naakt en bewogen
Gert de Jager

Gaia Chapbooks

Naakt en bewogen

Gert de Jager
Naakt en bewogen

Tekst © Gert de Jager

ISBN 978-1-4714-4466-2

Naakt en bewogen is deel 18 van de Gaia Chapbookreeks

Inhoud

Naakt en bewogen

Naakt en bewogen	8
Mooie dingen	9
Huil wat je kan	10
Een snoer	11
Elke metafoor	12
De kroon	13
De pointe	14
Ware parken	15
Zielsverhuizing, intiem	16
De balans	17
Het beeld dat ze zijn	18
Het betreffende jaargetijde	19
Een mager veld	20
Dit willen	21
Het eigen vermogen	22
Het landschap dat tegen hem spreekt	23
Het beeld van ...	24

Zijn houten vingers

Prille dauw	26
Gedicht	27
Elke dag	28
Afgepast te ver	29
Ooit en eens	30
Je typt dit	31
Langzame wijding	32
Nee, niet hier	33
Hoe en hier	34
Antwoord	35
De barkrukken	36
Zijn houten vingers	37
Goedkope kleren	38
Koor en stem	39
Dat schip	40
Dat pad	41
Het dagelijks leven zo vertraagd	42
Het plankier	43
Men ziet wat	44

Veerman, woekerman	45
En dan	46
Bestemming bereikt	47
Tafereel	48
Iets roept	49
Je staat ernaar te kijken	50
Uit de hemel	51
Daar is het	52

Naakt en bewogen

Naakt en bewogen

Ik liet mij een beeld maken
en zei dat het alles weergaf
en zag dat het alles weergaf:
de onbewogen principes en de voorspelde verduistering,
de vlindervleugel die bewoog,
het vallende rotsblok.

Een man in een keurige jas loopt door de stad,
loopt in een keurige jas door de stad,
loopt in een keurige jas door de geschiedenis,
de geschiedenis die persoonlijk is
en onpersoonlijk
en voelt zich naakt.

Een klein miniem gesneden beeld,
minder dan gesneden,
minder dan een beeld,
minieme steen
houd je in de palm van je hand.

En jij, naakt en bewogen,
naakt en bewegend,
ziet wat er is in wat zich even laat zien,
de onbewogen principes en de verduistering,
de vlindervleugel en het rotsblok,
in je geklede jas lopend en lopend
onder je rotsblok, onder je melkweg:
de steen in de palm van je hand,
minieme steen in de palm van je hand.

Mooie dingen

Ik schreef mooie dingen en voelde me weer
een kleine jongen vergeleken met
schrijver N. of dichter P. Want
vergeleken met die twee is alles
even mooi of klein of nietswaardig.

Of noemenswaardig.

Er is niets de moeite waard om over te schrijven
vergeleken met het oeuvre van
schrijver N. of dichter P. Zij dichtten
ooit of schrijven voort. Voor altoos
en iedereen. Vergeleken met wat zij schreven
is wat ik schrijf niets of niet heel veel.
Het stelt weinig voor: een individueel leven.

Huil wat je kan

Ik ging, op de rand van een zenuwinstorting,
de drempel over, niet over en zag
het raadsel van het geleefde leven,

het ongeleefde leven. Mamma Maria,
vrienden die zich opeens bekennen
tot katholicisme, drank of

samenzweringstheorieën. Poëzie,
zeggen ze, moet zijn of niet zijn,
suggestief niet zijn, vol klankeffecten

en met beelden. Huil wat je kan:
generaties verdwijnen achter of voor
de horizon. Nee, ze zijn de horizon

die verdwijnt. Dat is mooi geformuleerd.
Ze zijn een beeld, polyinterpretabel of
ambivalent als het leven zelf.

Die generaties, het is het beeld dat je zoekt.
Elke avond verdwijnt de horizon, denk je,
en je kijkt plechtig. Horizon ja, drempel ja.

Een snoer

Het strand is leeg. Nee,
over het strand loopt een oudere,
starend naar de branding.
Wat verwijt de oudere de branding?
Wat verwijt de branding de oudere?
Oudere en zee hebben elkaar nodig.

Schuimvlokken komen aan als een ketting,
denkt de oudere.
Of als een snoer,
of als een bruisende witte deken.
De rij der jaren laat ik achter me,
de jeugd en wat daarna kwam.
Ik zie ze voor me komen aanrollen
als vlokken en golven die me vreemd zijn.
Wat voor en achter me is wordt één vloeiende beweging
die me vrij laat
van wat was en is,
van wat hier of ergens anders is.

Het strand, verbeeld ik me, is leeg.
Ik neem me voor dat ik stil blijf staan
om blootshoofds de branding te zien.
De branding komt af en aan in de beweging die haar eigen is.
Ja, dit is het heen en weer bewegen van de branding
op de wijze die haar eigen is.
Ik zie in de loop die ik even onderbreek
ter wille van de bewegingen buiten me en in me
het vloeiende dat achter me ligt,
het vloeiende dat voor me ligt.
Dit alles.

Elke metafoor

De tijd, schreef de dichter,
is de rivier. Als dat zo is
– en waarom niet, elke
metafoor klinkt als
de andere – dan is het stromen
stroomopwaarts, steeds verder
stroomopwaarts van de bekende
zee, via oevers, langgerekt of
wijkend, maar steeds minder
wijkend tot het hooggebergte en
het sijpelt, langzaam
of versnellend, willekeurig,
over wat daar ligt omlaag.

De kroon

De man die de kroon droeg
die de wereld droeg
die de dingen droeg
keek vanuit zijn ooghoek omhoog
en zag wat er bovenuit ging
en zette een voet naar voren
en zette een andere voet naar voren
droeg wat hij droeg,
zwaar en wankel,
in de beleving van wie hij was
verder, kilometers
tot hij omkeek en zag
- een ezel hoort het geluid niet -
dat het geen dagen waren
of kilometers,
dat dit het leven van de dingen was,
de ruimte boven zijn hoofd geurig,
zijn huis licht en wijd.

De pointe

Over het land lag een lichte glooiing
die zich meedeelde aan wie het land zag.
Ter wille van de glooiing liep het land omhoog
en het pad dat je betrad om de glooiing te aanschouwen.
Bij wijze van gezichtsbedrog liepen de dieren des velds over de rand,
d.w.z. op de rand van de rand,
die zich als geen rand onthulde op het moment dat je hem betrad,
als het eind van een glooiing die nauwelijks waarneembaar was.
Wat, vraag je je af, is de pointe
van land en glooiing en vee en het ijverig aanschouwen.

Ware parken

In een van alle goedheid en schoonheid verlaten
landschap groet ik de boodschapper
die de boodschap brengt: er is geen hoop,
niets dan dit zal je toekomst zijn.
Groet de verte, ga door je landschap
met de fabrieken die er waren en zie
hoe de natuur die niet goed en schoon is
het overneemt. Doe wat je hand te doen vindt,
mijn zoon. En als een ware christus liep ik
door de kunstmatige parken die ware parken
werden. Een klank klinkt van ver.
Het is mijn hand die het hek opent om het weer
te sluiten. De ingang, de toegang.

Zielsverhuizing, intiem

Zielsverhuizing, intiem, als wakker worden
in de Provence, met lavendel, of nog kitscheriger,
Toscane. Achter je, over de heuvels, gaat de gestalte
die je was, voor je, over de heuvels, gaat de gestalte
die je bent. Dit, nu hier, is het:
roept, roept je toe. Je ziel wil dit: geuren
en kleuren. Dit, nu hier, over een
grenslijn. Je gaat hier over een grenslijn.
Plaatjes van rozen.

De balans

Neerkijkend op het dak van de wereld bewegend de schaduw
van het middel
van transport. Me te binnen brengend de voorgaande keren
met de wereld mee. Me verbazend over de grootheid
van dit alles te midden van het geheel,
het zachte slapen. Hoegrootheid doet zich dringend voor.
Droge keel spoelend met niet te veel whisky, met water:
geen zorgen. Iemand schreef een boek: het raadsel van de aankomst.
Hier is een interval, een tussenperiode of hoe het heet.
Hoe groot is het, hoe heet het, hoezeer een interval van wat.
Perfect is de balans tussen het vertrek dat was en de aankomst
die zal zijn.

Het beeld dat ze zijn

Ik geef de stam zijn clichés terug, hier zijn ze:
de zegen van de anonimiteit. Een vader
op een lentedag, moe van grauwheid.
Wat is het? Het is regen die valt of
net niet valt. Lente breekt aan
en doet het land in volle glorie ontwaken,
het rijst uit de grond, de zwarte grond.

Anoniem in de buitenwijken. Die willen
anoniem zijn, concentrisch cirkelend
om een centrum. Daar gaat een man
in stille vervulling over het trottoir.
Langs het grasveld, kind aan de hand.
Aan de overkant is het wijkcentrum.
Man en kind verdwijnen in het beeld
dat ze zijn, vol van verbondenheid
met de omgeving.

Het betreffende jaargetijde

Zoals het verticale je roept, toeroept
om je – toevallige clustering – op te laten gaan
in wat groeit en bloeit,
symboolwaarde van narcissen en fraaie asters,
kijk daar ga je, een sigaret steek je op
na afloop der plechtigheden,
klein verlies van adem en speeksel,
voorafgaand aan een gezonde borrel.

Het moment dat aarde en hemel,
aarde of hemel, iets terug-, nee niet
eisen, wensen, willen of verlangen,
iets terugbrengen, plooiën,
kijk daar is het, aarde en hemel
en alles wat het denkt te bevatten,
bevat, in een vorm van orde die
zich snel zal ontwikkelen tot wanorde.

Klein verlies van adem en speeksel,
de onschuld van een sigaret,
betrekkelijk, dit gedicht is
een improvisatie die op zichzelf al
een symboolwaarde heeft,
zo fraai bloeien de narcissen
in het betreffende jaargetijde en
het andere in zwarte, vruchtbare grond.

Een mager veld

Weg vallen de dingen in zijn wereld.

Een noot gaat de hoogte in
die zijn stem niet kan volgen.

De tapes verbranden om ze niet meer te horen,
nooit meer te horen,
nooit meer te hoeven horen.

In de buitenlucht – ik las het ergens – vallen zwarte snippers
als verse sneeuwvlokken in de prille lente omlaag.

Haarbanden moeten los.

Armetierig wegrennen boven een mager veld,
de ruimte in, de weidse ruimte in,
de zich alles toelatende ruimte in.

Dit willen

De bezorger fietst door de straat en
geeft zijn maaltijd af en
incasseert en fietst verder en het wordt tijd
dat je denkt: dit willen is het enige,
dit moeten willen is het enige.

Bezorger fietst: het regent of
is prettig weer, in de winter valt
de avond, in de zomer niet
en het is geen kwestie van ambitieeloosheid,
daarmee heeft het niets te maken,
het straalt in verhevenheid
op regenachtige avonden
of op een in niets opgaande late middag.

Je kunt schrijven over de sterren
en daar een telescoop op richten
en dan weer terug op aarde,
maar dat is het niet:
niets zijn de sterren
of het uitspaniel dat strak gespannen boven ons hangt
met die sterren erin.

Het is wat je ziet: die willekeurige, al van ver
waargenomen fietser,
hij stapt af,
bezorgt de maaltijd die werd besteld,
incasseert en fietst.

Het eigen vermogen

De man en de grens
de man die zich de grens
die zich de grens voorstelde
die zich de grens die hij over zou steken voorstelde
en de hand die hem zou geleiden
de kalme hand die hem zou geleiden
stevige rustige hand
op zijn schouder op zijn arm
hem zou geleiden
de hele weg lang
stelde hij zich voor,
hem de grens zou tonen
hem de grens zou laten aanraken:
kijk, dit is de grens die je overgaat,
voel hem, respecteer hem,
voel de grond onder je voeten
voel de grond onder je voeten
voel de werkelijkheid die je achterlaat
voel de werkelijkheid die je binnengaat,
entrez,
zich zo de grens voorstelde
de grens overging
met helemaal geen hand
behalve die van het eigen vermogen zich iets voor te stellen.

Het landschap dat tegen hem spreekt

De dichter, schrijver of wie dan ook
die zijn Grote Moment van Inzicht
achter zich laat en voor het landschap
staat dat tegen hem spreekt en zegt
dat het weids is, voor hem ligt nu,
tegemoet gaat in die mengeling
van land en water met de pluimen
die waaien in de wind
als hij waait of op een kraakheldere dag
voor hem staan, stil, en uiteengaan
als hij treedt, binnentreedt.

Het beeld van ...

Het beeld van de overkant
van de rivier, hoe simpel
kan het zijn. Daar staat
een ander. De otter zwemt
heen en weer en heft zijn kop,
nu eens daar, nu eens hier
als op tv. Niet breed is
de rivier, een hond kan het
zijn. Kijk goed, daar
zwaait de ander, zwaai
terug nu.

Dit gedicht, zo simpel.
Niet doen nu,
niet uitleggen nu.

Zijn houten vingers

Prille dauw

Hij ontwaakt
en vangt het licht in zijn ooghoek
en denkt: ik ben een zoeker in de ruimte.
Waar verheugt hij zich op?
Op miezerregen?
Op de prille dauw op prille bladeren?

Naast de tent alleen de beek.
Het is het water dat stroomt
en dat hij langzaam, langzaam zeeft
om niets te kunnen vinden,
niets te willen vinden.
Hij buigt zich over het stromen,
zeeft en richt zich op
ter wille van het licht dat valt op de oevers
en het licht dat valt op het water
en de stenen die hij voelt onder zijn laarzen.

Gedicht

Leopardi staart naar de sterren
en vindt ze ver weg,
het duister daarachter nog verder weg,
schrijft een gedicht.

Zacht is alles en melodieus en melancholiek
en mysterieus, mooi is deze heuvel
en de punt van het potlood
en oneindig ver is alles en mijn hart
dat slaat in de nabijheid, zolang
het nabij is, zoals het nabij is
en 'geliefde' is ver en nabij
zoals ver en nabij is wat ik
een schipbreuk noem,
nu een schipbreuk noem
hier – waar komt het vandaan –
op deze heuvel opstijgend
naar de tent des hemels.

Elke dag

Langs de zeearm lopen.
Uitkijken in elke richting
met meteorologische
verschijnselen die er zijn.
Alsof je lopend of fietsend
speelt met getijden
of elementen.
Schaduw voor je,
of achter je,
of ergens schuin.
Elke dag
een andere heldere gedachte.

Afgepast te ver

Een keurig afgepast gedicht schrijven met binnenrijmen
of assonanties. Klinkt dit? Dit klinkt.

Afgepast te ver, valt het over de rand, nee, het valt niet over de rand.

Beeldje hier: surrealisme. Niet zeggen hoe het is.

Je omdraaiend in wat laten we zeggen modder is
en omhoog kijkend tot over de rand.

Luchten, je kijkt niet over de rand.

Ooit en eens

Als ik ooit een bloemlezing word - dat zit er dik in –
en de honden snuffelen aan mijn zerk
of de urn is zoekgeraakt
en de bloemetjes worden gelezen door scholieren
of door ouderen die de tijd passeren
of die ene gedreven lezer die tot hier komt,
tot hier is gekomen

en ziet dat de damp ligt op het veld.

Je typt dit

Het gaat weg. Voordat het weggaat,
is het weg. Gras en
lichtval. Water, technologie.

Je typt dit.

De oceanen.

De speelgoedtreinen laten rijden.

Grote bal wegtrappen.

Grote gekleurde bal wegtrappen.

Langzame wijding

De stilte van het land achter het duin,
de stilte laat los,
de stilte laat niet los.

Nee, niet hier

Een kleine zelfstandige in het avondlijk ruisen
nee, niet hier, maar naar de tropennacht
met zijn onophoudelijkheid.

De tropennacht stopt niet, sterrenhemel etc.
en het onophoudelijk koor.

Het koor stopt niet, maar gaat onophoudelijk door.

De harde dood is voor overdag. Later, straks.

Hoe en hier

Je wilt weten hoe het geconstrueerd is,
het schemerlicht,
de zuilen van het heelal:
hoe het geconstrueerd is
de zuilen, de vier, of zes,
de zuilen van het heelal die staan en staan
hoe het geconstrueerd is:
het licht,
de zuilen van het heelal,
het heelal met zijn zuilen, vier zijn het er
of zes, of acht.
De zuilen van het heelal staan voor je,
hier, hoe ze zijn, in het licht
de zuilen,
hoe het geconstrueerd is,
ze geconstrueerd zijn
hier: de zuilen van het heelal.

Antwoord

Pang: een knallende wind was het antwoord,
lees ik. Was het 'pang'? Was het deze monnik?
Reve schreef over een scheet die rook naar
lever met uien. Dat was een kardinaal.
Zeg het maar.

De barkrukken

De leden van de vierde creatieve vereniging
zitten aan een tafel en kijken om zich heen.

De tafel is leeg, zien ze.

De barkrukken verderop zijn leeg.

De barman brengt wat ze bestellen
en dat nuttigen ze.

Ze praten over wat hen bezighoudt,
daarna zwijgen ze.

Tot zover de bijeenkomst van de vierde
creatieve vereniging.

Zijn houten vingers

De bleke man in zijn omgeving
speelt met houten vingers op zijn gitaar
en de klankkast klinkt
en de bomen ruisen
en de kaketoes vliegen
en de wateren stromen
en de bleke man speelt
de dingen vol
de dingen leeg
de kaketoes vliegen
de wateren stromen
de bomen ruisen
de klankkast klinkt
hij neuriet erbij.

Goedkope kleren

Over een pad waar de dingen kloppen:
de villaatjes achter bijgeknipte heggen,
de auto's behoorlijk op hun plek,
de kinderen fietsen van school naar huis
of omgekeerd.

De oude mensen gaan gebogen,
ze vinden stuivers elke dag,
rijk zouden ze worden.

De jonge mensen kleden zich lichter,
hun kleren van fijne stof,
goedkope kleren zijn het,
nauwelijks kleren,
de kleuren zijn helder.

Koor en stem

Als het koor Amazing Grace zingt
of een solostem
op een zomer- of herfstavond,
klinkend vanuit het raam van een zaaltje,
rolt het water van de zee aan
zingt een stem boven het water van de zee,
de kiezels of het zand,
de duinen,
de stad: laten we 'Den Haag' nemen,
het zand, het veen, het asfalt,
de huizen.
Koor en stem zijn niet nodig,
want alles ontvangt hier en nu genade.

Dat schip

Varen met dat schip die richting uit of die richting uit
misschien. De schepper, nee schipper die verdween
omdat hij niet verdroeg dat verdween
de ordelijke god: die van de toevloed der wolken
en golven, onmiskenaar de worm
en wormeneter schiep hij hen

en het zwijgen van de wereld.

Dat pad

De vrouwen lopen langs de vaart,
mand op de schouder,
de vaart stroomt door en door,
heen lopen ze de stroom tegemoet,
terug met de stroom mee.

De vrouwen lopen langs de vaart,
mand op de schouder.

Het dagelijks leven zo vertraagd

Onder de hoge zon,
onder de hoge sterren,
het dagelijks leven zo vertraagd
dat alles betekenis krijgt.

En de regen die valt
uit zelfoverschatting.

Het plankier

De voorste golf
die gaat over het plankier
de dijk over
het land binnen
het land wordt water
ja, een en al golf wordt water
dat rust en rust,
keert nooit weerom.

Men ziet wat

De zee in de herfst.

De zee ligt erbij als de zee in de herfst.

Boven de zee gaat het getijde lijkt het wel.

Het op en neer van de zee in de herfst,
met lichtval.

Zee in de herfst. Herfstzee.

Veerman, woekerman

Kan het betaald zijn,
kan het ooit betaald zijn,
veerman, woekerman,
hoe kan het betaald zijn?
Al het geld, hier en nu, betaald?
Hier en nu betaald,
van jaren, helemaal betaald?
Veerman,
woekerman,
genademan,
alles hier en nu betaald?

En dan

O, o, o, gewetensvol op je krukje,
en dan het uitzicht.

Je buigt je, hoofd omlaag.

Het verschil met de dingen
is er niet.

Bestemming bereikt

De dichter,
die boom vol kennis in de jaargetijden,
kijkt naar de ontgoddelijkte wereld,
steekt zijn vinger op en voelt de windrichting,
kijkt naar de constructies van de wereld
en bouwt en bouwt,
kijkt naar de van poëzie losgekomen wereld
en ervaart harmonie.

Tafereel

Een boer die een draad spant in het land
langs de sloot die af en toe droogvalt
af en toe vol water zit
zijn vee beschermt
zijn kinderen beschermt
een boer die een draad spant in het land

O, de poëzie!

Iets roept

Tropische avondval vol clichés:

bloedrode horizon, het geluid
van de nacht begint nu.

Geen wind of nauwelijks hier.

Een insect door je haar,
iets roept.

De wereld als het verlies dat
je neemt.

Je staat ernaar te kijken

Beenderen harder of zachter
of wat dan ook, maar de ware
zijn ze niet meer.

Hemellichaam verder of dichter
of wat dan ook, maar het schijnsel
laat onverschillig.

Aarde wordt zwaarder en zwaarder,
oogsten die verdwenen.

Water dat stroomt of stroomt
en stagneert en
je staat ernaar te kijken.

Het is alles zo groeizaam.

O teelaarde.

Teel- en teelaarde.

De stappen die ik zet, zorg ervoor.

De avonden, langer of korter, zorg ervoor.

De jonge katjes, het nest, zorg ervoor.

Laat ze piepen.

Zorg ervoor.

Uit de hemel

Uit de hemel daalt het, regen niet, een aswolk niet.

De huisschilder veegt zijn kwast af en staart
ademloos omhoog.

Wit werd het houtwerk, afgepast en zeker,
en zie: wars is hij niet van een levensbeginsel,
prijzen zal hij de algemene wet.

Daar is het

In het westen ligt het hart.

Waar?

Verder in het westen.

Zeilen we.

Daar het hart.

Waar het is.

Waar het hart is van het westen.

Daar is het,

als lichaam verenigd met ziel.

Zeilen we,

zeilen we derwaarts.

Gert de Jager

Sterk zeil 2009

Een ernstig gezicht 2015

Dieren op schaal 2019

Schitterende, labiele knooppunten 2019

Het grote roeren 2020

Abakadabra; over Boerentijger van Tonnus Oosterhoff 2021

Yo! De doodsgedichten van 36 zenmonniken 2022